

GAZET'A TRANSILVANIEI.

GAZET'A esse de 2 ori: Mercuru si Duminec'a, F6iea una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.s. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu nu s6u 40 doidiceri, or 3 galbini mon. suat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 97.

Brasiovu, 18/6 Decembre 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Mai. S'a c. r. apostolica a benevoitu pe administratorulu comitatului Cetatii de balta si senatoru imperialu Ioane Puscaru, cavaleru ordinului cor6nei de feru clas'a a III-a, a lu inaltia la starea de cavaleru alu statului imperatescu austriacu. (Noi repeimu dorintiele n6stre cele espresse in Nr. 93).

Desbaterile parlamentari din 2 Decembre despre politic'a din afara.

Declaratiunile regimelor facute prin parlamenturi in privinti'a politiciii esteri6re, au servitu totu de-a'n'a de busola la dejudecarea relatiunilor, care le are o putere in concertulu si facia cu celelalte poteri; deci pentru-c'a se diarimu celu pucinu c'a printr'o sita l6sa starea politiciii esteri6re a Austriei estragemu din desbaterile casei deputatiloru sen. imp. mediulu in celea urmat6re:

Dupa-ce se primi aline'a 9 a adresei, care cuprinde impartasirea despre primirea cor6nei imperiului mecsicanu si care f6u primita fara desbatere, se lu' inainte aline'a 10 si 11 din adresa, care vorbesce despre pacea interna si cauza dano-germana.

Referentulu Dr. Giskra recun6sce necesitatea pacii pentru binele imperiului, apoi dice: „Acum se intrebe numai cineva, cum sta pacea aceea, in care se afla Austri'a, de ce natura sunt relatiunile amicabili ale ei catra t6te poterile Europei, ca respunsulu ei da pucina mangaere.“ Cifrele vorbescu mai apriatu, pentru-ca in anulu 1859, dupa inchei6rea pacii er'a statulu infanterii de linea cu venatorii 279 batali6ne cu 1622 companii, si dupa aretarea pentru an. 1864 starea loro se afla de 386 batali6ne cu 2314 companii; detaiarile pentru anulu 1865 mai arata, ca armat'a italiana numera 130.000 fetiori, pe candu pe an. 1864 er'a acestu numeru numai de 104.000. — Pentru vre o modificare a sistemii negoci6teloru esterne nu s'a facutu comisiunii de adrese neci o descoperire, de unde avemu dreptu a tien6, ca d. e. la am6diadi'a imperiului (facia cu Itali'a) se va tien6 regimulu de dreptulu pacii dela Z6urich, dar' intre Parisu, Londonu, Petruburgu, Francfurtu si Berlinu politic'a n6stra se misca, c'a unu pendulu.

Dr. Schindler dice, ca program'a Austriei si a Prusiei 'si au luat de celu mai inaltu scopu in caus'a dano-germana uniunea personala, pentru care idea in afara s'a inarmatu, er' a casa nu se afla neci umbra de simpatia. Armat'a austriaca a asternutu cu victoriele sale calea, si armat'a prusiana a calcatu peste locurile celc gunoite cu sangele filoru nostri pe cale deschisa la lupt'a finala (Dupell); carra de morti si schilaviti austriaci amu vediutu, dar' carra de cununi si secerisii dupa lupta nu mia datu de ochi. Prusi'a ne a recomandatu Marsch din Schleswig-Holstein si noi amu urmatu dupa comanda si dupa inchei6rea acestei intreprinderi ne sta unu resbelu civilu germanu, c'a una naluca la spate. Candu poporulu germanu vr6 se i6 parte la deslegarea sortii sale, atunci in cabinetele poteriloru mari s'a desteptatu o ranc6re (ura ascunsa de resbunare) la Carlsbad, auror'a santei aliantie. Prusi'a

mai eri se nevoiea din respoteri a lasa pe Austri'a se p6rda Lombardi'a, er' Austri'a n'a crutiatu neci o siertfa a adiuta pe Prusi'a, c'a se capete ducatele, cu t6te ca Prusi'a 'si a intorsu dosulu la reformele (Austriei) din Francfurtu si a datu afara pe Austri'a din uniunea de vama germana. In urma pretinde dela ministrulu de esterne, c'a se faca lumina in cas'a deputatiloru despre pusetiunea din afara, ca-ce 6ra ni s'a pusu inainte unu bugetu, care incarca n6ue sarcini si n6ue siertfe pe gutulu poporului si acest'a vr6 si are dreptu a cere, c'a se i se faca lumina, se scia, pentru-ce da elu banii. (Bravo!)

Min. de esterne c. Mensdorff Pouilly intre cea mai mare atentiune a casei rediamatu cu man'a dr6pta pe masa, cu unu tonu din candu in candu apasatu, aruncundusi cautatur'a pe nesce chartii de din'nainte — depinse cu t6ta securitatea pusetiunea Austriei din afara, dicundu: ca ideele fundamentale ale politiciii Austriei se afla indegetate in cuventulu de tron. Aliarea Austriei cu Prusi'a a departatu pericolulu unui resbelu generalu, care altufeliu era neincugiurabilu; rezultatulu actiunei a asecuratu ambeloru poteri mari o posetiune imput6ria cu respectu cuvenitu in Europ'a; resolvirea definitiva inse a cestiunei de eredire (mostenire) se va face pe calea negociariloru asia, precum cere demnitatea si on6rea Austriei, respectanduse pe deplinu si interesurile si drepturile federatiunei germane, si aceea va fi in stare a pastr'a si alianti'a cu Prusi'a, care are f6rte mare pretiu pentru adeverat'a uniune a Germaniei si pentru sustienerea pacii generale. Cabinetulu imperatescu cu t6te incurcaturile cele amenintiatorie, totusi sper6sa, ca va veni momentulu, candu ve va put6 impartasi unu resultatu credintiosu alu incordariloru sale celoru pacifice, conduse de constanti'a cea mai resoluta. Austri'a, ne amenintata din neci o parte, sta in relatiuni amicabili cu poterile mari si cu bucuria va intinde man'a a indeplini si a mai mari aceste relatiuni. Nu de multu intr'o cauza multu desbatuta (conventiunea italo-franca) a doveditu Austri'a spiritulu celu mai batatoriu la ochi de reconciliare (apropietione impacat6ria). — Catra acea parte inse (Itali'a), care si posederea factica teritoriala a Austriei (Lomb.-Veneti'a) o privesce de unu actu agresivu, e preste t6ta potinti'a, c'a cineva se ne atribue n6ua iniciativ'a de apropiatiune (bravo! bravo!) De diosirea de sene insusi neci odata n'a inaintatu neci intaritu sustienerea unui statu (bravo!). Sustarea Austriei se intemei6sa pe drepturi castigat'e, si a le apera pe acestea in t6te partile ne impune nu numai oblegamintea conservarii, ci si a on6rei (bravo!).

In intielesulu acesta alu moderatiunei se va nevoi cabinetulu imperatescu a pastra imperiului binecuventarile pacii, de care are trebuintia atatu de urgenta, dar' intocma resolutu mai e si determinatu a intimpina t6te atacurile neamiciloru, fia ei declarati, fia si ascunsi, cu t6ta resolvirea si ne'nfricosiarea (Aplausu). In fine crede, ca va intimpina si in in. casa si in animele pop6reloru statului imper. asemeni simtieminte (bravo!) ale acelor pop6ra, cari totdeuna, candu era tier'a amenintata de periculu, isi dovedira atatu de splendidu voit6unea de a siertfi (bra-

vo! bravo!). — Atata lumina avemu dela mas'a parlamentului*); se scóla

Min. de resbelu cav. de Francu si observa, ca elu e de aceea tare convincere, cumca o putere mare cá Austri'a trebue se stè pe petiòrele sale si se se radime in puterea armeloru sale, ca-ce si cele mai dibace negotiari diplomatici numai atunci au succese favorabile, candu au la spatele loru unu numeru potrivit de baionete. La desarmare Austri'a intinde man'a, ca ea nu gonesce tendintie agresive, dar' totu ea e gata asi siertfi si celu din urma fetioru — de talerulu celu din urma nu voiu a dice nemica — spre asi conserva onórea si a nu se lasa rapita de buna vóia, apoi incheia cu unu citatu dintr'unu scriitoriu francu: „ca elu s'ar' invoii la stergerea pedepsei de mórte, numai déca ar' face inceputulu mai antai domnii asasinii“ (bravo!)

Ref. Dr. Giskra nu e multumitu cu reponsulu ministrului de esterne, fiindu-ca e pré generalu; mai vorbesce in sensulu lui Schindler pentru caus'a dano-germana desaprobandu aliantia cu Prusia, ér' in urma la observarea unui deputatu, cumca natiunile Austriei negermane dorescu, cá Austri'a se ésa din federatiunea germana, responde, ca pretensiunea acést'a néga tóta istoria de o mie de ani a Austriei si observatoriulu n'a ajunsu inca la punctulu de vedere, din care se resólva intrebatiunile de dreptu de statu si politice. — Mai vorbesce Sadil, Brinz, care ascépta, cá cei 5 mii de fetiori remasi in Schleswig-Holstein se stè acolo, se aperse dreptulu si libertatea ducatelor si pe recunoscutulu principe de Augustenburg, ca atunci se voru impacá parentii pentru sangele versatu alu fiiloru sei, si invingerea, care s'a eluptatu prin curagiulu celu cutediatoriu alu regimentelor polóne, magiare, boemice, italiene si germ. (dar' romane?!) va fi a nóstra invingere. — Lui Kuranda nu i placura cuvintele cele patetice, — de care ar' trebui se ne ferimu in politica positiva. Limba patetica amu vorbitu adescori si candu colo amu remasu isolati. — Alianti'a intre Prusia si Austri'a contradice si naturei si principiilor acestoru staturi. Prusia e unu statu cuceritoriu, ér' Austri'a conservativu. Nu cumva Austri'a cu Prusia si au garantatu teritórele, si in casu de vreunu resbelu in sudu vomu fi ajutati de Prusia? — Ei pórtu mai mare frica, ca Prusia se va alia cu Francia mai iute de catu cu Austri'a, pe care vrea se o amagésca a si nimici viéti'a constitutională, inse parlamentulu austriacu e in positiune a pronuncia, ca nu si ascépta mantuintia dela aliantia cu Prusia. Mühlfeld totu in contr'a Prusiei, ér' Toman tractésa cestiunea germana din punctulu de vedere slavico-austriacu si protestésa in contr'a tendintiei, cá Austri'a se se topésca in Germania. Afara de germani mai sunt dice, si alte nationalitati in Austri'a, ale caroru interese sunt cu totulu deosebite de cele ale Germaniei. Candu aude o mulu cuventarile trecute trebue se créda, ca se afla in diet'a federatiunei germane si nu in parlamentulu austriacu. —

Kupr respinge observatiunea lui Giskra si dice, ca tóta poporimea slavica in Austri'a, maiortatea (oho!) protestésa in contr'a aliantiei cu Germania, pentru-ca apararea statelor germane ne pretinde pre multe spese; déca a compromitatu ceva pe Austri'a, apoi acelu ce a fostu statele aceste mici germane. Austri'a se multumésca poporimea slava si pe magiari (numai?!) ca acestia sunt cele mai bune aliantie. In fine mai repetiesce ministrulu Mensdorff cele dise despre Germania si adauge: „Eu imputatiunea, cumca Austri'a a portatu vre odata resbelu de dragu lelei (aus Liebhaberei) o respringu in numele regimului cu tóta tari'a.“ — La finea sesiunei Dr. Giskra si arata parerea de reu, cumca in partea politica a cestiunei s'a amestecatu si cestiunea nationala, si priminduse aline 10, 11 si 12 nemodificate se incheia siediintia acést'a furtunósa, pe care numai cea viitória o intrece; ecca o

Desbaterile din 3 Decembre

(sied. 12. Starea martiala in Galiti'a si cestiune de constitutiune.)

Galeri'a érá infundata, pe banc'a ministeriala siede Schmerling, Lasser, Plener, Mecsery, Frank, Mensdorf, Hein, Berger si siefulu sectiunei Kalchberg. Dupa resolvirea unoru petitiuni ref. Dr. Giskra si intemeiea aline 13 a adresei, despre starea esceptionale in Galiti'a, aretandusi parerea de reu in interesulu Austriei pentru evenimentele cele triste din Galiti'a. Intre-

batiunea dice, are una parte formala si una materiala. Cea materiala privesce intrebarea déca a fostu neaparatu de lipsa mesurile esceptionari, ori nu? si déca mai e de lipsa, cá se mai sustè acést'a stare? Partea formala, pana in catu procederea regimului se privesce sub punctulu de vedere alu constitutiunii si alu legislatiunii.

Despre intrebatiunea formala regimulu a datu desluciri in comisiune; comisiunea inse nu s'a tienutu de competentă ale primi de bune, fiindu-ca in casulu acést'a e verb'a despre mesurile regimului, care le-a luatu, candu nu érá senatulu imperialu adunatu si despre cari §-lu 13 din constitutiune defige, cá temeiurile si rezultatele se se propuna inaintea casei. De acést'a parere sunt toti membrii comisiunii. Reprezentanti'a imperiala nu póte fi indiferenta, candu vede, ca intr'una parte a imperiului e suspendata constitutiunea, apoi e unu dreptu, care atinge tóte regatele si tierile, cá petutinde-ne se se afle una stare normala cu cursu regulatu de administratiune. Elu vré numai a observá ca, déca astufeliu de acte, de cari s'au facutu pentru Galiti'a, sunt de privitu numai cá acte ale puterii esecutive, atunci s'ar' dá fiacarui regimu unu privilegiu a maná tóte constitutiunile, unde au ajunsu conclusele dietei din Tirolu (ad. in corfa cu hartiile ministeriului).

Min. de politia br. de Mecsery intr'una cuventare fórtu longa responde in detaiu, dicundu, ca si in cuventulu de tronu se indegetésa, cumca regimulu si tiene de oblegamente a dá senatulu una deslucire pe largu despre temeiurile, cari l'au silitu a luá aceste mesuri. De aceea procede la descrierea starii impregiuru, care dominá pe tempulu, candu s'a pusu Galiti'a sub stare de asedia, cari ei impunea datorintia imperativa a luá mesuri esceptionarie. Ministrulu descrie a-ci pe largu tóte misicariile poloniloru, incependu dela 1859 si dela comitetulu lui Miroslavsky din Parisu, pana la comitetele din Polonia ramurite si prin Galiti'a sub numire de „comitetele nationale polóne,“ cari erau cu totulu organizate, luau contributiune si escercitau mandate etc. Descopere juramentulu vigilei nationale, care érá: „noi juramu oredintia resbelului nationalu si constantia neclatita, pana candu vomu eluptá tóta Polonia libera si nedependenta“; vorbesce despre organizatiunea chiaru si a judecatoriloru loru si in urma despre multimea straiurilor, ce inundasera Galiti'a, cá se de nutrimentu la resculare, de unde si póte omulu intipui catu de periculósa érá atunci situatiunea si de aceea regimulu se aflá silitu a-i pone capetu nu numai prin putere materiala, imultindu armat'a, ceea ce nu érá de ajunsu, ci prin una stare de asia, care dá puterii regimului la mana mediulócele de a sparge organismulu dusimanu si tóta auctoritatea puterii revolutionarie, emancipandu pe ómeni de terorismulu revolutiunii; ér' mediuloculu acést'a se afla numai in dechiararea starii de asedia. Deci regimulu imperatescu s'a simtitu obligatu a rogá pe Maiestate se concéda, cá Galiti'a si tienutu Cracoviei se se pona sub stare de asedia. Regimulu si tienù de datorintia si dupa acést'a a nu merge mai departe cu introducerea mesurilor esceptionali, de catu pe catu cerea absolut'a necesitate. Legea pentru scutirea libertatii personale, a dreptului de domiciliu érá una protectiune numai pentru revolutionari „Pres'a s'a pusu sub control'a dirigatoriiloru inse in locu, cá ecemplariulu obligatu se se de indata (la politia), candu se tiparesce, cum se face acumu, s'a demandatu a se dá inlauntru cu una óra mai inainte de edare (cum e pracs'a si pe la noi) scl. De aceea regimulu crede, ca a doveditu, cumca n'a mersu mai departe de catu a cerutu necesitatea.

Trecundu la form'a cestiunii dice, ca nu afla dechiararea starii de asedia in contradicere cu constitutiunea, § 13 vorbesce despre dispusatiunile acelea, care cadu in competinti'a senatului imperialu. Competinti'a sen. imper. e legislativa si regimulu neci din punctulu de vedere alu legislatiunii neci dupa natur'a estorfeliu de mesuri nu potù considerá introducerea starii de asedia, cá mesura legislativa. De aici trece oratorulu la patente si la legislatiunea austriaca, unde se afla conceptulu starii de asedia d. e. in patent'a din 22 Dec. 1851; patent'a din 15 Ian. 1855 etc. si de a-ci deduce, ca starea martiala e intemeiata si normata in legile austriace. Mai incolo dice, ca e chiar' si cu nepotintia, cá pe calea legislativa se se decida starea de asedia, fiindu-ca pericolulu nu astépta dupa desbateri, cari ar' nasce inca si iritatiuni, deacea regimulu fara a aplecá § 13, care e normatu pentru acte legislative, a propusu Maiestatii dechiararea de asedia, si urmarile sunt pipaite, ca strainii de frica starii martiale au parasitu tier'a, unde misicariiloru au incetatu, agricultur'a, ndustria si comerciulu s'a restauratu, organismulu revolu-

*) Tocma citimu prin diurn., ca in Turinu, indata ce se citira desbaterile aceste, s'a adunatu unu consiliu belicu, in care se decise, cá inceput'a desarmare se se sistese facia cu espectoratiunile din parlamentulu de Vien'a.

tiunii s'a spartu intr'atata, ca s'a restauratu securitatea persónei si a proprietatii. In fine citésa mai multe passage din diurnale polóne, cari dovedescu ca revolutiunea in Europ'a a dechiaratu lupta despotismului si ea trebuie se se concentrese cu lupt'a Poloniei, izolandu despotismulu Rusiei si Austriei; mai aduce si alte date dela revolutionari, dela regimulu nationalu, cari dovedescu o solidaritate a revolutiunii europene in contr'a regimeloru cu care nu sunt multiimiti si cari provóca pe poloni, cá se asculte pana la momentulu acomodat de regimulu nationalu, care se mai afla si acum in viéti'a. Deci tendenti'a de capetenia a luptei revolutionare e indreptata in contr'a Austriei si si in Octobre s'au aflatu arme spre scopurile revolutiunii. In impregiurari cá acéste n'a cute diatu regimulu cá se róge pe Maiestate, cá se faca vreo schimbare in starea de asedia.

Br. Pratobera fostu min., aoum dep. Austriei inf. se afla motivatu si obligatu a pune deolature tóte privintiele, pentru-ca elu asia intielege apromisiunea ce au depus'o toti reprezentantii, ca au datoria a asculta de lege.

„Mie mi constitutiunea cea mai inalta lege a statului, § 13 cuprinde, ca, déca face de lipsa a se lua mesuri urgenti, candu senatulu nu e adunatu, atunci min. e obligatu a 'si da motivele si rezultatele mesuriloru luate inaintea senatului celui mai deaprópe. Déca vreunu obiectu cade in competinti'a activitatii corporiloru celoru mari representative, atunci luarea de astufeliu de mesuri, care conditionésa resturnarea legislatiunei, trebuie se fia celu d'antaiu, si numai atunci nu, candu s'ar' afla vreo lege pentru casuri de aceste; oratorulu apoi dovedesce, ca nu se afla lege in Austri'a despre starea martiala; cu tóte acestea nime nu disputa indreptatirea regimului dupa § 13 de a lua mesuri de aceste in urgentia, candu senatulu nu e adunatu; inse candu elu e de facia, crede, cá regimulu se nu arete ne'ncrederea in adunare denegandui colucrarea indreptatita; regimulu póte in casulu acesta desface adunarea si apela la alt'a (strigari fórté bine!) si ne aflandu neci la acésta incredere, atunci, domnii mei! noi stamu la marginea vietii nóstre parlamentare. Déca Ecs. S'a minist. cele espuse le ar' fi privitu cá desfasiurari inaintea parlamentului dupa § 13, n'amu mai disputa de catu amu intra in ecsaminarea meritoria, ceea ce adi e departe de noi. Elu marturisesce, ca cas'a nu se póte lasa cá se nu primésca pe terenulu constitutionalu o espunere a motiveloru, fora a abdice. — „Pe credinti'a mea catra imperatulu si pe supunerea inaintea legiloru dechiaru ca eu voi vota pentru alinea a cesta a adresei“.

Dep. Grocholski (Galiti'a): Dechiararea ministrului nu escusa, ci incusa tiér'a, patri'a s'a. L'a dorutu, ca s'au suspendatu judeciele si s'au introdusu acolo tribunale militari. Óre se nu fia adevéru, cumca Austri'a a incetatu a fi statu politianu? Din dechiararea ministrului n'a potutu judecá, ca ar' fi fostu vre unu periculu, fiendu-ca pe de diumatate din cei trasi la cercetare se recunoscúra nevinovati si intre 8 mii de cercetati numai 24 casuri de prodiutiune au venitu inainte, de aceea privesce starea de asedia cá agresione. Organizatiunea revolutiunii in Galiti'a a fostu numai pentru-cá se ajute revolutiunea din Poloni'a, ér' Austri'a n'a avutu se se téma de nemica; inse acum ei cauta se créda faimei, cumca regimele, care impartisera Poloni'a, éraei s'au aliatu si numai in favórea Rusiei s'a introdusu starea martiala, care ar' fi numai unu actu de resbunare in favórea Rusiei. —

Kuziemyky vorbesce in favórea regimului si cumca rutenii s'au bucuratu de starea martiala, fiendu-ca cu ea a incetatu terorismulu din tiéra, totusi dorescu si ei starea normala, si rutenii nu voru odihni, pana candu Galiti'a nu se va imparti in 2, in ruteni si poloni.

Dr. Berger intre altele dice, ca regimulu s'a pusu pe unu terenu, care pune la intrebare chiar' constitutiunea, séu urmarea va fi, ca se va aduce una lege pentru starea esceptionala spre a se pertractá constitutionalmente.

Ministru Lasser dupa ce esplica natur'a dechiararii starei martiale dice, ca se afla in privinti'a acést'a una lacuna in legislatiunea Austriei si regimulu si tiene obligatiune nu dupa § 13 ci numai dupa spiritulu vietiei constitutionale, a procede cu asemené mesuri numai cu presupunere, ca va impartasi senatului imperialu. Acestu intielesu alu regimului e mai priintiosu pentru viéti'a constitutionalu, de catu intielesulu opusu si afirma, ca si ministerulu are barbati patrushi de credinti'a catra constitutionalismu.

Giskra intre altele mai dice, ca dreptulu statariu se afla regulatu prin lege, pentru-ce se nu fia posibila si regularea dechiararei starei martiale, si inca in senatulu intregu? ér'

pana atunci trebuie se se aplice § 13 in deplinulu lui cuprinsu. Déca regimulu nu pretiuesce acést'a parere, atunci elu provóca unu conflictu; pentru-ca déca regimulu nu considerésa § 13, crede, ca si cas'a nu si va lasá dreptulu seu cu tóta spariatur'a, ca acést'a ar' fi unu ca periculosu. E reu, ca reprezentanti'a imperiului trebuie se se provóce la §§ constitutiunii facia tocma cu barbati, cari au facutu constitutiunea; e reu, ca se afla unu conflictu adevératu, care s'ar' poté incungiuará. Vin'a inse nu e a nóstra ci a celoru ce ambla cu devis'a: „Incetu! inse resoluti indereptu“ (aplause vii).

Min. cav. de Schmerling afla in disiunctiunea atinsa de oratorii antecedenti, séu votulu de neincredere séu invinuirea regimulu, ca nu si-a implinitu detori'a, déca nu va consimti si elu cu parerile casei. Cas'a, primindu parerea comitetului ei, esplica constitutiunea. Ei, dar' domnii mei! numai cas'a deputatiloru singura are dreptulu de a esplicá constitutiunea? Eu socotescu, ca neci de cum. Mai au inca se vorbésca si alti 2 factori: cas'a domniloru si regimulu. Regimulu ar' lucrá in contr'a oblegamentii sale, candu ar' primi de a s'a una esplicare, la care nu se invoiesce, regimulu si ar' vatemá oblegatiunea s'a si facia cu corón'a, candu nu s'ar' folosi de unu dreptu, care dupa parerea lui se cuvine corónei, si n'are dreptu a se alaturá numai p'aci incolo la parerea inaltei acestei case, — dupa-ce din partea casei de susu nu s'a pretinsu acésta parere. Eu recunoscú, ca aici e numai o cértá cu totulu teoretica, despre esplicarea constitutiunii, si neci una parte nu se póte acúsá de calcarea contractului, déca eplica chiar' si constitutiunea in sensulu seu. Ve rogu se ve uitati in istoria, cum se manipulá in anii trecuti cu starile martiali si óre s'a trasu vr'o data consecinti'a, cumca decretarca mesurorú esceptionarie se tiene de cerculu activitatii legislative? De altumintrelea ministrii n'au afirmatu, cá se nu se faca una lege pentru starea martiala, séu ca cu tempu nu amu avé lipsa de ea. Acést'a din partea nóstra a ministriloru neci cum nu s'a afirmatu. Astadi inse nu e lege, de aceea neci regimulu nu-i se póte imputá, cu n'a procesu dupa legea, care nu esista. — Cum sta acést'a in legislatiunea straina? d. e. in Prusi'a dechiararea mesurorú esceptionale nu se faco sub colucrarea legislativei, ci regimulu suspinge unele determinatiuni si apoi da socotél'a camerei despre mesurele luate (strigari: „acést'a e si parerea nóstra.“) Ei d'apoi noi ne am subtrasu dela darea de séma? nu o am datu noi astadi cu tóta vointi'a? (nu!) Me rogu! ar' poté ceva stá in contr'a, candu Dvóstr'a a-ti face propunerea, ca cas'a concrede tóte impartasirile acestea unui comitetu care se reportese, déca darea de séma s'a recunoscutu de potrivita? Noi n'amu fi facutu neci una reflexiune, candu s'ar' fi facutu in casa una asemené propusatiune. Inse e cu totulu altuceva a dá acésta escusare dupa § 13 si inca asia, dupa cum am dat'o noi, fiendu ca in aplecarea § 13 ori cum se cuprinde si espresiu-nea, cumca candu e senatulu adunatu unu asemené actu póte intrá in viétia numai cu colucrarea lui si acést'a, dnii mei! e aceea, ce mie mi vine — ca nu se póte concede. — De a-ci trece la esemple dela 1848 in Baaden, Francufurtu etc. prin care constatésa, cumca asiedierea starei martiale s'a recunoscutu cá necesitate cá o mesura afundu batatóre a fi suptu responsabilitatea regimului, suptu obligarea lui de a-si escusá mesurele, inse numai din partea poterii asecutive; in scurtu aici se presupune, cá cum regimulu ar' vré a se ingredi cu o potere estraordinaria spre a terorisa in tóte directiunile, inse uitati, ca adese si pentru aperarea constitutiunii si a adunarii ar' poté fi lipsa de mesuri estraordinari; inse a conta cumca adunarea acest'a totudeauna e in stare asi dá invoirea sa usioru si de voia buna, acésta, domnii mei! insemnésa in fakta a presupune pré multu curagiu politiou. — O adunare nu se presupune, ca ar' avé unu coragiu cu totulu estraordinariu, si la astufeliu de lucruri inca trebuie se cugetamu, candu se face dechiararea pentru vre o mesura, ca-ce regimulu luora pentru totulu intregu si primesce deplin'a responsabilitate pentru astufeliu de mesuri... — Mai vorbescu min. de justitia cav. de Hain si inca odata Giskra si se pone aline'a 13 la votisare, care se si primesce cu mare majoritate; contr'a cu ministrii votara si deputati transilvani, ruteni si uni deputati amploiati. Astufeliu ministerulu remase in minoritate batatória la ochi si de a-ci se facú svonulu despre schimbarea cabinetului, cea ce noi avuram dreptu a nu crede.

— In 13 se mai tienù o sied. in care se ceti legea pentru marcarea argintariei si se decise a se scóte contributiunea suita pana in Martiu, si caus'a lui Rogawski se primi dupa propunerea comisiunei. —

Diet'a Transilvaniei. Siedinti'a din 14 Oct. (Cont.).

Competintiele de alimentare sunt calculate pre tóta diu'a pentru cate 20 de bolnavi de asta specia cu cate 42 pana la 45 de cruceri, calcululu de mediulocu, si asia statulu bolnaviloru anuale dupa incheierea ratiuniloru anului trecut cu computarea oceloru siese spitalele sucursuali, face 6200 de alimentandi si recerinti'a se radice cá la 32.000 fl. Dara acestu ajutoriu inca neci pre departe nu ajunge, spre a coperi spesele positive; tóte spitalele, esceptandu celu din Clusiu, care posede unu fondu propriu, trebuie se capete sucurse din medie comunali si de aceea risica a nu si poté implini oblegamintele, fiindu-ca adese le lipsesce cuvenit'a mesura a acestoru sucurse; prin urmare ar' fi de doritu, cá susmentiuat'a tacsu de alimentare se se radice celu pucinu la 50 de cruceri.

Fara a face asemenea propunere, comitetulu crede, ca recerinti'a specificata in rubric'a prima cu 40.000 e moderata, ca-ci pentru bolnavii sifilitici se afla aratati pre computulu erariulu statulu 20.000 fl.; asia dara aci ar' fi a se luá inca o tertia cu 10.000 de fl., cu cari totusi inca nu potemu dice ca s'ar' intempiná definitivu acestu reu, dorere, fórte tare latitu.

In privinti'a acestoru bolnavi s'au determinatu cu decretu aulicu din 6 Maiu 1863 Nr. 1962 (Nr. 17.263 guberniale), cá in tóte spitalele o tertialitate a speseloru curei se se pórté prin fondulu tiei, déca incapacibilitatea asemenoru bolnavi de a plati se documentésa credibile si indubitabile.

In respectulu institutulu de smintiti radica si proveidiutu cu necesariile in Sabiiu in urm'a altissimei decisiuni din 9 Nov. 1856 din venitele unei loterie de statu si din sucurse ale fondulu concurentiale, se cuprindu in statutele se asemenea determinatiuni despre alimentare, si anume tacs'a de cate 66 cr. pre di (decretulu aulicu din 15 Iuniu 1863 Nr. 2408, Nr. gubern. 22.460/1863). Recerinti'a s'au preliminaru pentru 84 de bolnavi necapaci de a plati in clas'a a III. cu 20.240 fl.

Comitetulu cu acésta ocaziune au luat in consideratiune si intrebarea vechieloru fonduri analoge, adeca fundus mente captorum si fondulu de vaccinatú séu sanitaru, formatu din tacsese de copulatiune, inse fiindu ca in acésta directiune s'au facutu o interpelatiune privitóre la presentarea unui conspectu alu toturoru fonduriloru, asia comitetulu au creditu ca e mai bine a se lasá de mai departe discusiune a acestei cestiune si propune:

Inalt'a casa se binevoiésca a aplacidá tóta recerinti'a titlulu alu 3-lea cu 60.240 de fl. si a o luá in preliminarulu fondulu tiei." Se primesce.

Titlulu 4. „Ajutórie la asiediamintele sanitarie“.

Pentru asiediamentulu de nascere la Clusiu se receru 9500 fl., pentru asiediamintele de cur'a ochiloru inse 3000 de fl. In respectulu asiediamentulu de nascere fundatu in spitalulu Carolinu la Clusiu in an. 1851 pre longa clinic'a de mosiaritu de acolo s'au determinatu dupa actulu gubernialu Nr. 24.369/1862 o dotatiune de 12.500 fl., din cari are se pórté vistieri'a statulu 3000 de fiorini si fondulu provincialu 9500 fl.

In privinti'a asiediaminteloru pentru cur'a ochiloru in spitalele din Clusiu, Sabiiu, Muresiu-Osiorheiu si Brasiovu s'au determinatu indetorierea contribuierei cu actulu locotientialu Nr. 184/1854 si ale guber. Nr. 5017/1862 si Nr. 13707/1863. Se primesce preliminarulu cu 12.500 fl.

Titlulu 5. „Incortelarea gendarmeriei“.

Se receru 32.000 de fl. Acésta concurentia se fundésa pre determinatiunile din buletinulu legiloru imperiali din an. 1849 Nr. 272 si din an. 1850 Nr. 19, apoi pre buletinulu legiloru provinciali din 1850 Nr. 35 si din 1851 Nr. 81, 89 si 195 pre longa alte ordinatiuni.

Conformu decretulu aulicu din 25 Nov. 1863 Nr. 5293 s'au incaminatu pertractarile spre reinoirea unei pausiare definitive speseloru acestei incortelari. De presinte regimentulu de gendarmeria Nr. 9 are opt aripe, 24 de ducte, 115 posturi interne provinciale, 14 posturi limitanie imperiale si 3 posturi miste.

Incortelarea acestoru posturi limitanie s'ar' cuveni se formese mai multu recerinti'a bugetulu imperiale, de catu o parte a preliminarulu pentru fondulu de concurentia transilvanu.

Subsemnatulu comitetu crede dara, ca s'ar' poté margini la urmatórea propunere:

„Inalt'a dieta binevoiésca a recunósce recerinti'a de 32.000 de fl. sub conditiune, ca inaltulu regimu se va aflá indemnatu a luá respectu, cá la pausiarea ce tocmai se afla in cursu, competinti'a respectiva erariala se se radice la sum'a mai mare si a curá, cá imultinduse posturile limitanee ale imperiulu se nu se impovarese preste mesura acésta tíera dejá tare insarcinata.“ Se primesce cu tóte ca Schuler-Libloy dise, ca acésta suma e pre mare pentru tíera, si apoi se spendésa si mai multi cá la 300.000 fl. cu gendarmeria pe anu.

Titlulu 6. „Incortelarea militaria“.

Pentru acést'a sunt preliminaru 9000 fl. Originea si defigerea acestei sarcine e cu totulu asemenea celei din titlulu precedenté; dara la acést'a prestésa si cetati singuraticé insemnate tribute, spre a intregi aceea, ce nu se acopere prin lipsa de casarme erariali si prin chiriele erariali cele fórte scadiute, venindu astu modu fondulu de concurentia in ajutoriu.

Comitetulu n'au potutu trece cu vederea, cumca aceste spese in adeveru nu sunt de firea acelor'a, pentru cari e meritulu fondulu scopuriloru cu totulu particularie ale tiei, ci se basésa in recerintiele imperiulu, si fiindu-ca trebile financiarie si militarie generali cadu in competinti'a altoru organe, asiadera si desdaunarea pentru incortelarea militaria si spesele pentru prejunctura, cá nisce lipse ale imperiulu, ar' fi se se pretinda din mediele statulu; inse de óre-ce decisiunile asupr'a acestui obiectu competu consiliulu imperialu, comitetulu póte face numai urmatórea propunere:

„Inalt'a dieta se binevoiésca a recunósce acestu titlu cu recerinti'a de 9000 fl. sub conditiune, ca inaltulu regimu se va aflá indemnatu nu numai a imulti competinti'a erariala pentru cotelele militarie, ci va si dispune, cá se se radice casarme si spitale erariale, cu cari cá si altoru provincie se se aduca si tiei noastre mentiuantele usiurari.“ (Va urmá).

Brasiovu 17 Dec. E lucru laudabilu candu ómenii nu si uita de recunoscinti'a cu care sunt datori benefacitoriloru sei. Astufeliu vedemu, ca fratii nostri brasioveni si-au implinitu numai una datoriu, candu in diu'a de s. Andreiu si intr'unira rogatiunile inaintea altariulu pentru indelung'a viétia a benefacitoriulu seu archiereu Andreiu si dupa cultulu ddiescu si depusera urarile sale dupa corporatiuni inaintea domnulu administratoru protopopescu.

In cercurile sociale se audu pe aici numai vaierari si temeri, cumca dupa proiectulu calii de feru, care se impartasi sen. imp. nu va se vina calea de feru pe la noi, ci se va incopciá cu orientulu la Turnu rosu, spre fórte mare dauna nu numai a negociulu exterioru, ci si a industriei tiei. Totu asemené se intristéa si din caus'a, ca la graniti'a de catra Romani'a la Guimesiu, esindu ér' ból'a de vite la Csüges in Moldavi'a, s'a opritu aducerea viteloru cornute, oi, timatori si capre ba inca si peile afara de seulu topitu. --

Cronica esterna.

Din Romani'a: Mane in 6 Dec. se voru deschide parlamentele Romaniei: Senatul si adunarea electiva a Romaniei pentru sesiunea an. 1864/5!

Domnulu domniloru pamentulu se luminesa pe nóu'a representatiune natiunala, cá in armonia plina de seriósá campanie se colucre la solidarea organizatiunei statulu natiunali definitiva. Unu momentu raru acesta, in oare se vede natiunea romana in adeveru dómna in cas'a s'a!!!

Rogamuve onorabililoru mandatari, cá acestu momentu selu eternisati cu decretarea redicarié unei academié scientifique, fora de care inca ne e rosine a porta nume de Romanu! --

Cursurile la bursa in 17. Decembre 1864 sta asia :

Galbini imperatesci	—	—	5 fl 54 cr. v.
Augsburg	—	—	116 " — "
London	—	—	116 " 75 "
Imprumutulu nationalu	—	—	79 " 65 "
Obligatiile metalice vechi de 5 0/0	—	—	70 " 85 "
Actiile bancului	—	—	775 " — "
" creditulu	—	—	171 " 30 "

Obligatii desarcinarii pamentulu in 14. Decembre 1864 :

Bani 70.75 — Marfa 71.50